

Nieuwsbrief 1

Voorlichting alcohol en roken

Het project 'Begrijpelijke Taal' van de Universiteit van Amsterdam en het Trimbos Instituut onderzoekt de effectiviteit van voorlichting aan leerlingen op het Praktijkonderwijs en VMBO-LWOO. Er zijn drie momenten van dataverzameling geweest. Deze update gaat over de eerste dataverzameling, die heeft plaatsgevonden op het Praktijkonderwijs van maart tot juni 2013.

Connectieven: verband tussen zinnen

Bij eerstejaars leerlingen is gekeken naar het effect van connectieven in lesmateriaal over alcohol. Connectieven zijn woorden die het verband tussen twee zinnen expliciet maken, zoals 'omdat'.

Tekst zonder connectieven

Als je alcohol drinkt, komt het via je bloed in je hersenen. Je hersenen kunnen niet meer goed werken

Tekst met connectieven

Als je alcohol drinkt, komt het via je bloed in je hersenen *waardoor* je hersenen niet meer goed kunnen werken

Teksten zonder connectieven lijken op het oog makkelijker omdat de zinnen korter zijn. Een nadeel is echter dat de leerling zelf het verband tussen de zinnen moet leggen. Dit vergt extra cognitieve inspanning. Daarom verwachten wij dat leerlingen een tekst met connectieven beter begrijpen en zij meer kennis over de nadelen van alcohol krijgen. Door de extra kennis verwachten wij ook dat zij een negatievere houding hebben over alcohol en een lagere intentie om te drinken.

Connectieven zijn vooral effectief op de langere termijn

Onze resultaten laten zien dat een tekst met connectieven geen onmiddellijk effect heeft op kennis, maar wel op de langere termijn. Leerlingen weten na vier weken meer over de negatieve gevolgen van alcohol als zij een tekst met connectieven lezen, dan wanneer zij een tekst zonder connectieven lezen. Wij denken dat dit komt omdat de informatie beter in het geheugen wordt opgeslagen en na enige tijd beter wordt herinnerd. Ook hebben leerlingen die de tekst met connectieven lezen na vier weken een negatievere attitude over alcohol en een lagere intentie om te drinken, maar dit effect is minder groot dan bij kennis.

Conclusie

Op basis van ons onderzoek adviseren wij om verbanden tussen zinnen in teksten zoveel mogelijk expliciet te maken met behulp van connectieven. Ondanks dat zinnen daardoor op het oog moeilijker lijken, profiteren leerlingen daar op langere termijn aanzienlijk van.

Werken filmpjes beter dan tekst?

Het onderzoek onder tweedejaars leerlingen is gericht op het gebruik van filmpjes in voorlichting over roken. Wij hebben een vergelijking gemaakt tussen enerzijds filmpjes waarin een tekst wordt uitgesproken en anderzijds een boekje waarin dezelfde tekst staat. Hoewel het voor de hand lijkt te liggen dat filmpjes beter werken voor leerlingen die moeilijk lezen, zijn er ook nadelen van filmpjes.

Leerlingen moeten bij filmpjes bijvoorbeeld het tempo van de gesproken tekst volgen en kunnen de inhoud niet herlezen. Ook kunnen de beelden in de filmpjes afleiden van de gegeven informatie. Het is dus de vraag of filmpjes of geschreven teksten effectiever zijn voor het geven van voorlichting over roken aan leerlingen in het praktijkonderwijs.

Rookgedrag leerlingen

43% van de leerlingen uit de tweede klas van het praktijkonderwijs die aan het onderzoek hebben meegedaan, geeft aan dat ze wel eens hebben gerookt, terwijl 15% zegt in de afgelopen maand te hebben gerookt. Slechts 7% zegt elke dag te roken.

Filmpjes zijn even effectief als teksten

De resultaten laten zien dat de voorlichting effectief is in het veranderen van de verwachtingen van leerlingen over de gevolgen van roken. Na de voorlichting verwachten zij negatievere gevolgen van roken dan voor de voorlichting. Het maakt hierbij niet uit of zij de filmpjes of de geschreven tekst hebben gezien. Filmpjes werken dus niet beter voor leerlingen van het praktijkonderwijs. Verder laten de resultaten zien dat leerlingen die zich niet goed concentreren tijdens de les meer baat hebben bij de filmpjes, terwijl leerlingen met meer concentratie meer baat hebben bij het boekje met dezelfde tekst.

Conclusie

Omdat zowel filmpjes als tekst effectief blijken te zijn, is het aan te raden om een combinatie van filmpjes en geschreven tekst te gebruiken zodat zowel voor de leerlingen die het meeste profijt hebben van filmpjes als voor degenen bij wie de tekst het beste werkt, de meest effectieve strategie wordt gebruikt.

Meer informatie

UvA, Communicatiewetenschap.
Bas van den Putte, 020-525.2205;
s.j.h.m.vandenputte@uva.nl